GX131.indd 4 2013-02-22 09:33

GIPPBROMSEN

Den kloke seglarens val.

Vem har inte hört eller läst om seglare som fått bommen i huvudet vid gippar. Att göra som flertalet cyklister, använda cykelhjälm till skydd för huvudet vid vurpor är inte en trend som kommer slå bland båtfolket. Då frågar man sig vad seglaren använder vid gippar, i synnerhet när bommen kommer farande när man minst anar det. Det enkla svaret är Inget, tyvärr stämmer det alltför väl. Om det beror på ett visst mått av hybris eller rorsman ser sig som en bättre kopia av Eric Tabarly, kanske rent av Sir Francis Chichester (här kan man prata om hybris) är svårt att avgöra.

Lyckligtvis är segling en sport där utvecklingen går framåt både vad gäller båtmaterial tillika säkerheten ombord. En tingest som främjar säkerheten och som funnits på marknaden åtskilliga år är Walder, en Bombroms (Gippbroms). Som namnet antyder så är det tänkt att denna Bombroms ska hindra bommen att med full kraft kastas över vid en gipp vare sig gippen är frivillig eller pga. av annan orsak. I den bästa av världar så fungerar det och riggen står där den står och huvudet i bästa fall är i behåll. Men av alla båtar jag sett så är det ytterst få som haft denna Walder eller liknande konstruktion monterad på sin bom. Konstigt kan tyckas. Förklaringen kan sökas i prissättningen misstänker jag efter att ha kollat av på nätet. Walder som finns i olika storlekar betingar ett pris från 2875:- till 6475:- (läs: Snittpris). Redan här har de tappat en presumtiv kund (läs: Kjell). Walder fick en konkurrent härom året, nämligen Gyb Easy från Wichard. Priset då låg på ca 3500:- men efter justeringar nedåt så verkar det som de hitta ”rätt” nivå, den finns nu för 2590:-.

Finns det inget billigare frågar sig den ekonomiskt lagde sjömannen. Nja, kanske något begagnat, men det verkar som gippbromsen gör det den är tillverkad för och gör det bra så varför sälja något som fungerar. Det blir nog att försöka göra något eget, gärna bättre, helst snyggare och absolut billigare.

För egen del börjar oftast en process med en titt i ”Skrotlådan” där alla ”Bra att ha” saker ligger. Där finns det mesta sparat sedan jag blev med båt första gången 1972.

GX131.indd 5 2013-02-22 09:33

Inom kort hade jag skapat mig en bild av hur den ultimata gippbromsen skulle se ut. Liten och slank, snygg att se på och med en funktion som skulle radera Walder till tippen. Med facit i hand så kunde jag stryka ”liten och slank” även ”snygg att se på” dessa kriterier gick inte att leva upp till. Funktionen då? Jo då, den hade nog fungerat men liksom många gånger förr så är inte den första prototypen av ett projekt det mest lyckade. Det blev att göra om och att göra rätt.

Den sommaren levde jag farligt, seglade utan gippbroms. Det hände dock att jag satt en preventergaj vid hårda länsar. Men det var ju en bombroms jag ville ha och med det i bakhuvudet så jobbade mitt undermedvetna tills jag på senhösten plötsligt visste exakt hur den skulle se ut. Tidigare nämnda Skrotlåda visade sig innehålla allt material jag behövde förutom två ringbultar som jag inhandlade på Biltema. Redan här var kravet på pris uppfyllt. Att tillverka var gjort på ett kick och kravet på ”liten och slank” föll i god jord. Det som återstod var att se om funktionen var som jag tänkt mig.

Efter sjösättning så monterades gippbromsen efter alla konstens regler och inom kort så fick jag möjlighet att testa under lätta vindförhållanden. Gippar i lätt vind var inte något problem men vid starkare vindar var friktionen inte tillräcklig för att bromsa upp bommen som for över med bra fart. Försiktig som jag är så hade jag följt upp med storskotet så det mynnade ut som vilken kontrollerad gipp som helst. Lade några extra törnar av linan för att utöka bromsverkan och mer behövdes inte för att mitt storsegel på 25,5 kvm skulle gippa över på ett kontrollerat sätt. Var riktigt roligt att kryssa sig fram med vinden akterifrån och se bommen gippa över från sida till sida utan att behöva göra någonting.

Nu kan man fråga sig vad som händer om jag har för mycket bromsverkan när vinden lättar ur. Kommer bommen att kunna gippa över? Svar nej. Svaret gäller för alla bombromsar. Det finns två lösningar på detta problem. Jag har löst det på så vis att jag har några extra meter av linan i sittbrunn så jag kan slacka ut och låta bommen gå över under kontrollerad form. Nackdelen är att jag måste sköta det manuellt och liknar mycket det man gör när man har en fast preventergaj. Alternativt är att ta bort en törn eller två så friktionen minskar men i mitt fall så innebär det att ca 7 m lina ska dras genom gippbromsen vilket kan för en del (gäller mig i synnerhet) verka vara ett oöverstigligt jobb. Wichard med sin Gyb Easy har löst det på ett något smartare sätt vilket jag har tagit lärdom av så det som ligger

GX131.indd 6 2013-02-22 09:33

i pipeline är en viss modifiering av min gippbroms. Bilden som visar Version 1,00 kommer sedermera att ersättas av ver.1,01. För dem som känner att jag MÅSTE ha en bombroms så är ni välkomna ombord hos mig för att se hur Ver. 1,01 kommer att se ut.

Men vad hände med Preventergajen? Jag har alltid ”kört” med preventergaj och det har alltid fungerat bra kanske någon tänker i sitt stilla sinne. Visst, under vissa omständigheter och rätt monterad preventergaj så är det inga större problem. Problemen uppstår när vinden börjar friska i ordentligt och du befinner dig nere i båten. Kanske du sysslar med matlagning, navigering eller sitter på toa. Om du då får vinden in från fel sida i storen och preventergajen håller bommen kvar så kommer båten kränga ner till kanske 45 -50 grader eller mer beroende på vindstyrka, storsegelyta och båttyp. Den som då vill befinna sig på toa, räcker upp en hand.
Ovan är något som jag råkat ut för vid tillfällen (dock ej när jag varit på toa) varav några när jag sovit. Att då snabbt ta sig upp i mörkret i 45 graders lutning och börja fumla med gajar kan få en att undra vad man sysslar med.

Tänk dig nu att du seglar på öppet vatten och vinden hugger tag på baksidan av storen. Vad händer då med en gippbroms monterad? Jo, storen gippar över under kontrollerade former och båten fortsätter att segla, nu med en ny bog. Och ingen större skada är skedd.

Med många ombord och alltid en till rors som håller sig alert så minimeras behovet av gippbroms, vindroder och autopilot. Men visst vore det skönt att kunna ligga på fördäck och drömma sig bort och låta båten styra sig själv och ha tryggheten av en bombroms monterad.

Att man kan fixera bommen så den inte slänger omkring vid svag vind och gammal sjö är mera som en bonus.

Glöm ej att var dag som passerar är en dag närmare sommarens seglingar.

Kjell Litwin

GX131.indd 7 2013-02-22 09:33